

Pungmejsje *Remiz pendulinus*

Penduline tit

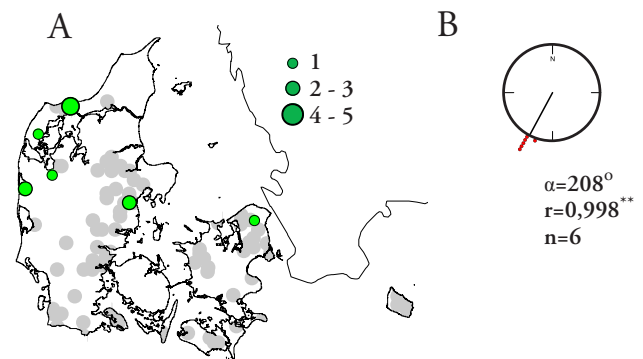

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske ynglebredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered and current breeding distribution. B) Retning af direkte efterårstræk (jul-dec, >100 km). Direction of direct autumn migration (Jul-Dec, >100 km).

Pungmejserne er ikke en mejse, men står dog tæt på mejserne i spurvefuglenes stamtræ. Pungmejserne er indvandret til Danmark i 1964. I dag er den en fåtallig, pletvis forekommende ynglefugl. Den forekommer typisk i moseområder med tilgroede områder med birk, pil, tørvegrave og rørsump med islet af større områder med dunhammer og åbne vandflader. Arten har udvidet sit europæiske yngleområde betydeligt de sidste 50 år. Hovedudbredelsen er fra det sydlige Skandinavien og centraleuropa østover i et bredt

bælte gennem Rusland ind i det sydvestligste Sibirien, men forekommer også i Spanien og Italien, samt pletvis i Benelux-landene og Frankrig (Harrap & Quinn 1996). Selvom den europæiske bestand har været i markant fremgang, er arten regionalt gerne fåtallig og stærkt svingende fra år til år. I Danmark er bestanden tilsyneladende stabiliseret. Generelt er de nord-europæiske bestande trækfugle, de sydlige bestande standfugle, mens de centraleuropæiske bestande er en blanding.

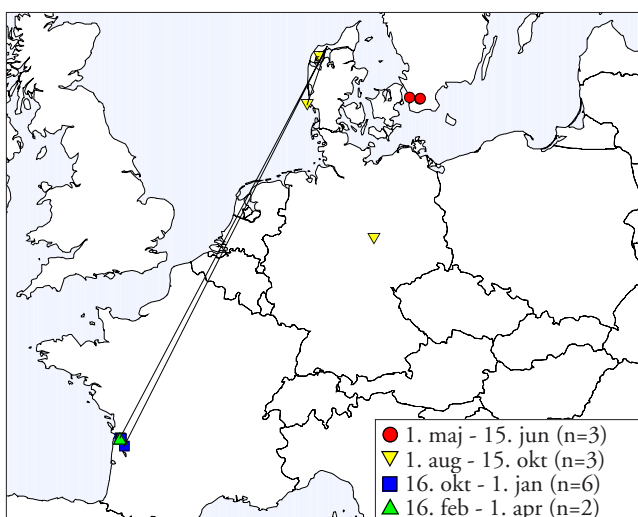

Fig. 1. Samtlige genfund af pungmejsje ringmærket i Danmark (n=14). Linjer angiver direkte træk. All recoveries of penduline tit ringed in Denmark (n=14). Lines indicate direct autumn migration.

Fakta Facts

Mærkninger Birds ringed	331
Genmeldinger Recoveries	
Antal genmeldinger No. of recoveries	14
-heraf uden for Danmark Recovered abroad	12 (86%)
Antal fugle No. of individuals	14
-heraf mærket som unger Ringed as chicks	0
Genmeldingsandel Proportion recovered	4,2%
Mærket i udlandet and genmeldt i Danmark	12
<i>Ringed abroad and recovered in Denmark</i>	
Ekstremer Extremes	
Højeste alder Oldest bird	min. 2 år 3 mdr.
Længste afstand Longest dist.	Frankrig France 1.477 km

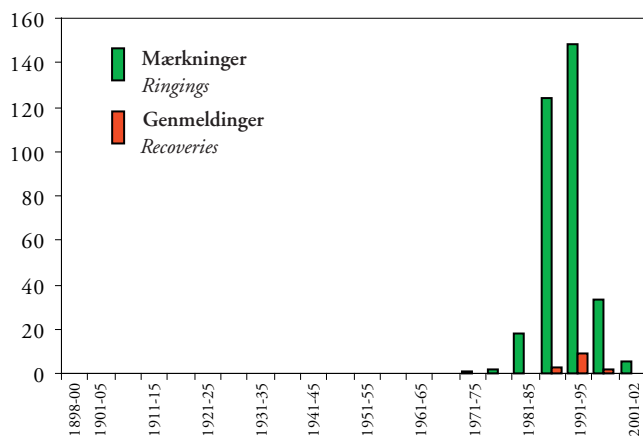

Fig. 3. Mærknings- og genfindsår for pungmejse ringmærket i Danmark. Ringing and recovery year of penduline tit ringed in Denmark.

Mærknings- og genmeldingsdata

Den første pungmejse blev ringmærket i 1971, og der er i alt mærket 331 fugle, alle af ringmærkere fra Zoologisk Museum. 14 fugle er genmeldt, heraf 12 fra udlandet. Tre er genmeldt fra ynglesæsonen i perioden 2. maj til 4. juni, tre fra sensommeren-efteråret i perioden 4. august til 5. oktober, seks fugle er fra vinterhalvåret (29. oktober til 22. december), og endelig to fugle fra perioden 24. februar til 16 marts. Der er flest fra december med tre genmeldinger (fig. 1).

Givet den kunstfærdige og lukkede rede, er der ikke mærket nogen redeunger. Alle danske mærkninger af senere genmeldte fugle er udført fra sensommeren til efteråret (fra 17. juli til 18. september) i perioden 1986-1996 (fig. 3.). Tidsrummet taget i betragtning, kan det ikke udelukkes, at de mærkede fugle også inkluderer individer fra den sydsvenske bestand, da arten, især ungefuglene, er kendt for også at sprede sig efter ynglesæsonen før det egentlige træk (Persson & Öhrström 1980). Således er 11 af de 14 genfund gjort af fugle mærket som ungfugle og genfundet mindre end et år efter mærkningen. Men formentlig er fuglene overvejende danske, da kun én er mærket i Østdanmark nær de svenske bestande, mens resten er mærket i Jylland, primært Vestjylland: Præstegård Sø ved Holstebro (1), Villerslev Mose (1), Husby Sø (3), Hanvejle (5) og Brabrand Sø ved Århus (3) (fig. 2). De fleste af disse mærkninger stammer således fra områder uden for, hvad der normalt betragtes som artens kerneyngleområder på Sjælland og det østlige Jylland (fig. 2). I Danmark er desuden 12 genmeldinger af pungmejsere ringmærket i udlandet.

Træk og overvintring

De danske pungmejsere er trækfugle. Fra intensive svenske farvemærkningsstudier vides, at der foregår en vis spredning af ungfugle hen over sensommeren (Persson & Öhrström 1980). Dette er formentlig også tilfældet i Danmark. Ynglefugle er også kendt for at vandre rundt både i og efter yngletiden, og der er eksempler på både hunner og hanner, som har gang i yngleforsøg på flere forskellige lokaliteter (Persson & Öhrström 1980). Fænomenet gælder formentlig også i Danmark. En af kun to indenlandske genmeldinger af danskmærkede fugle er en ældre fugl mærket 27. juli 1991 i Villerslev Mose, genfanget og aflæst blot otte dage senere 12 km væk i Dragsted Mose på Mors.

Det spinkle danske materiale tyder på, at arten hen over sommeren koncentrerer sig på lokaliteter med store rørskovsområder, før et syd-sydvestligt træk begynder i slutningen af august (fig. 2B), tilsyneladende primært mod overvintringspladser i Sydvestfrankrig (fig. 1). Hvornår det egentlige sydgående træk mod vinterkvarteret går i gang, er svært at fastslå. Det danske genmeldingsmateriale rummer dog en fugl på tilsyneladende påbegyndt træk. En ældre fugl mærket 7. september 1993 i Hanvejle blev fanget og aflæst 21 dage senere på trækfuglelokaliteten Blåvands Huk i retning mod sydvest. At trækket er i gang i september indikeres også af en genmelding 5. oktober fra Badeborn i Midtjylland (fig. 1). Der foreligger hele

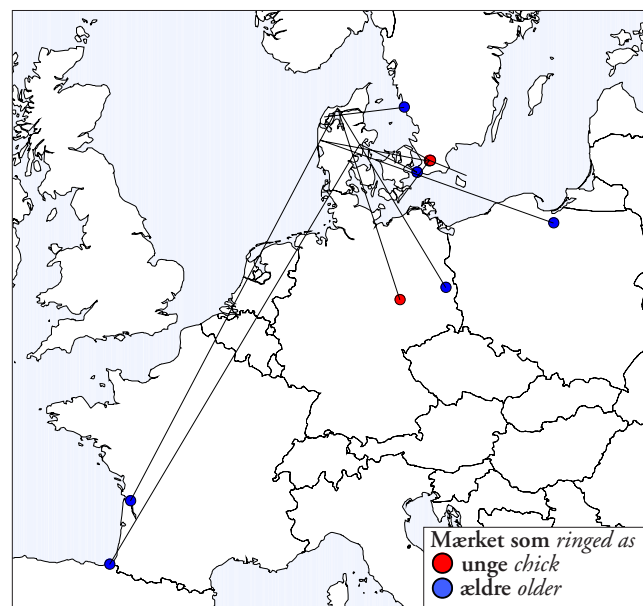

Fig. 4. Mærkningslokaliteter for pungmejse ringmærket i udlandet og genfundet i Danmark (n=12). Linjer forbinder mærknings- og genmeldingssted. Ringing locations of penduline tit ringed abroad and recovered in Denmark (n=12). Lines connect ringing and recovery sites.

otte genmeldinger fra vinterperioden, alle i det sydvestlige Frankrig. Den første er fra 26. oktober, herefter følger seks genmeldinger jævnt fordelt i perioden frem til 22. december, samt to fugle så sent som hhv. 24. februar og 16. marts. De første fugle bliver set i Danmark i begyndelsen af marts (Olsen 1992), mens hovedparten typisk ankommer april-maj. Fra yngleperioden er der tre genmeldinger af danskmærkede fugle (2. maj, 5. maj og 4. juni) alle fra Skåne, mærket året før som ungfugle i hhv. Nordsjælland og Brabrand Sø og Husby Sø i Jylland. Der sker tydeligvis en udveksling mellem den danske og den svenske bestand. Om disse ungfugle oprindeligt kom fra Sverige, er uvist, men ikke umuligt.

Der er 12 genmeldinger fra Danmark af udenlandsk-mærkede fugle, heraf tre ungfugle. Det intensive ringmærkningsarbejde af arten ved Krankesjön i Skåne har givet fire genfund i Danmark af to ungfugle og to voksne fugle. Den ene ungfugl er mærket 7. juli 1987 og aflæst 23. august samme år på Sydfalster. Den anden er mærket 13. juni 1996 og aflæst det efterfølgende forår 18. april 1997 på Christiansø. De to voksne fugle fra Krankesjön er begge mærket i maj og fundet i juni-juli hhv. samme år og året efter på nordkysten af Sjælland og ved Stadil Fjord. To voksne svenske fugle er mærket på Falsterbo hhv. 23. juli og 19. september 1994 og genfundet i Danmark 6. september året efter i Ishøj Strandpark og 19. maj ved Brabrand Sø. Den sidste svenske fugl er mærket 3. august på den svenske vestkyst og genfundet ved Ovesø i Thy 1. august. Disse fund af svenske fugle i Danmark understøtter det danske genfundsmateriale i, at der sker en udveksling af individer mellem de to landes ynglebestande og/eller at en del af den svenske bestand trækker gennem Danmark. Også i overensstemmelse med de danske genfund er der to genmel-

linger fra Danmark (april og august) af fugle mærket i oktober-november i artens overvintringsområde i det sydvestlige Frankrig og allernordligste Spanien (fig. 4). At der også sker en udveksling med de syd og sydøstlige bestande (og overvintringsområder?) illustreres af de tre sidste udlandsfund fra Tyskland og Polen af fugle mærket i maj og august og genfundet i juli-august på vestjyske lokaliteter (fig. 4).

Genmeldings- og dødsårsager

Tretten af de 14 genmeldte pungmejser er indrapporteret som aflæsninger, og én er dødfunden (årsag ukendt). Det drejer sig om en ungfugl af ukendt køn mærket 8. august 1994 i Hanvejle og fundet samme år 19. november i overvintringsområdet i Frankrig.

English summary

The penduline tit first bred in Denmark in 1964 and is today a scarce breeder with a patchy but stable breeding distribution. In Denmark, the first penduline tit was ringed in 1971. The majority of the recovered birds were ringed in Jutland. 14 birds have been recovered, two from abroad. All the recovered birds were ringed in the summer or autumn months – none were ringed as chicks. The recoveries indicate that the Danish penduline tits migrate towards SSW in September to wintering sites in South-Western France. Eight Danish birds have been recovered from this area – the earliest October 26. Two birds ringed in the South of France and in North Spain in October-November have been recovered in Denmark. Three birds that were all ringed as juveniles in Denmark were recovered the subsequent year in South Sweden.

12 foreign birds have been recovered in Denmark. These recoveries show that Swedish birds pass Denmark on their migration and indicate some degree of interchange between the two populations.